

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Α. Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

- 1.** Με τη λέξη νήπια ή βρέφη εννοούμε τα μικρά παιδιά που δεν έχουν φτάσει σε ηλικία διακρίσεως και δεν μπορούν να κάνουν μόνα τους ομολογία πίστεως.
- 2.** Η Εκκλησία στην οποία δόθηκε η αποστολή να ευαγγελίζει και να βαπτίζει, ήδη από τους πρώτους αιώνες βάπτιζε όχι μόνο τους ενήλικους αλλά και τα νήπια. Διότι, με τα λόγια του Κυρίου: “Αν κάποιος δεν ξαναγεννηθεί από νερό και Πνεύμα, δεν μπορεί να εισέλθει στη Βασιλεία του Θεού”¹, η Εκκλησία πάντοτε εννόησε ότι τα νήπια δεν πρέπει να στερηθούν από το Βάπτισμα αφού βαπτίζονται στην πίστη της ίδιας της Εκκλησίας, πίστη που την ομολογούν οι γονείς, οι ανάδοχοι και οι άλλοι παρόντες. Αυτοί, πράγματι, αντιπροσωπεύουν τόσο την τοπική Εκκλησία όσο και την παγκόσμια κοινωνία των αγίων και των πιστών: τη μητέρα Εκκλησία που, στην ολότητά της, γεννά τους πάντες και τον καθένα².
- 3.** Για να ολοκληρωθεί όμως η αλήθεια του ιερού Μυστηρίου, πρέπει, στη συνέχεια, να μορφωθούν τα νήπια στην ίδια εκείνη πίστη, στην οποία βαπτίστηκαν: η βάση αυτής της μόρφωσης θα είναι το ίδιο το ιερό Μυστήριο που έλαβαν προηγουμένως. Πραγματικά, η χριστιανική μόρφωση, που δικαιοματικά οφείλεται να δοθεί στα νήπια, μοναδικό σκοπό έχει να τα οδηγήσει σιγά σιγά να γνωρίσουν την εν Χριστώ οικονομία του Θεού: έτσι θα μπορέσουν τα ίδια να επικυρώσουν την πίστη, στην οποία βαπτίστηκαν.

¹ Ιω 3,5.

² Ιερός Αυγουστίνος, *Επιστ.* 98,5: *Λατινική Πατρολογία* 33,362.

B. ΔΙΑΚΟΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

4. Ο Λαός του Θεού, δηλαδή η Εκκλησία, που αντιπροσωπεύεται από την τοπική κοινότητα, όπως στο Βάπτισμα των ενηλίκων, έτσι και στο Βάπτισμα των νηπίων, έχει σημαντική θέση. Πραγματικά, το νήπιο, τόσο πριν όσο και μετά την τέλεση του ιερού Μυστηρίου, έχει δικαίωμα στην αγάπη και στη βοήθεια της κοινότητας. Κατά την τελετή, εκτός από όσα αναφέρονται στα γενικά προλεγόμενα (αρ. 7), για την συμβολή της χριστιανικής συνάθροισης, η κοινότητα ασκεί την ενεργό συμμετοχή της εκφράζοντας μαζί με τον λειτουργό την συναίνεσή της, μετά την ομολογία πίστεως των γονέων και των αναδόχων. Μ' αυτό τον τρόπο γίνεται φανερό ότι η πίστη στην οποία βαπτίζονται τα νήπια δεν ανήκει μόνο στην οικογένεια, αλλά αποτελεί θησαυρό όλης της Εκκλησίας του Χριστού.

5. Από την τάξη της ίδιας της δημιουργίας, το διακόνημα και ο ρόλος των γονέων στο Βάπτισμα των νηπίων έχουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα από το ρόλο των αναδόχων.

1) Έχει μεγάλη σημασία, πριν από την τελετή του ιερού Μυστηρίου, οι γονείς, είτε οδηγούμενοι από την πίστη τους, είτε βοηθούμενοι από φίλους ή άλλα μέλη της χριστιανικής κοινότητας, να προετοιμαστούν συνειδητά για την ιεροτελεστία, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μέσα, όπως είναι τα βιβλία, οι επιστολές, οι κατηχήσεις που προορίζονται για τις οικογένειες. Ας φροντίζει λοιπόν ο εφημέριος, ο ίδιος προσωπικά ή δια μέσου άλλων, να τους επισκέπτεται και ακόμα καλύτερα να συγκεντρώνει πολλές οικογένειες μαζί και με ποιμαντικές παραινέσεις και κοινή προσευχή να τους προετοιμάζει για την ιεροτελεστία.

2) Έχει μεγάλη σημασία οι γονείς του νηπίου που βαπτίζεται να παρευρίσκονται στην ιεροτελεστία κατά την οποία το παιδί τους θα αναγεννηθεί από το νερό και το Άγιο Πνεύμα.

3) Οι γονείς του νηπίου έχουν να ασκήσουν το δικό τους ρόλο κατά την ιεροτελεστία του Βαπτίσματος. Εκτός από τις παραινέσεις του ιεουργού, τις οποίες ακούνε, και την προσευχή την οποία απαγγέλλουν με όλη την κοινότητα των πιστών, προσφέρουν αληθινό διακόνημα όταν:

- α) ζητούν δημόσια να βαπτιστεί το τέκνο τους,
- β) μετά τον λειτουργό κάνουν το σημείο του σταυρού στο μέτωπο του παιδιού,
- γ) απαρνούνται το Σατανά και κάνουν την ομολογία της πίστεως,
- δ) φέρνουν το παιδί στο βαπτιστήριο (προπάντων η μητέρα),
- ε) κρατούν την αναμμένη λαμπάδα,
- στ) λαβαίνουν την ευλογία που προορίζεται ιδιαίτερα για τις μητέρες και τους πατέρες.

4) Αν κάποιος από τους γονείς δεν μπορεί να κάνει την ομολογία της πίστεως, π.χ. γιατί δεν είναι καθολικός, μπορεί να μένει σιωπηλός: το μόνο που απαιτείται απ' αυτόν, όταν ζητά το Βάπτισμα του νηπίου, είναι να προβλέψει ή τουλάχιστο να επιτρέψει και την μόρφωσή του στην πίστη του Βαπτίσματος.

5) Μετά την τελετή του Βαπτίσματος, οι γονείς, γεμάτοι ευγνωμοσύνη στο Θεό και πιστοί στο καθήκον που ανέλαβαν, οφείλουν να καθοδηγήσουν το παιδί και να το προετοιμάσουν για να λάβει το άγιο Χρίσμα καθώς και να συμμετέχει στη Θεία Ευχαριστία. Στο καθήκον αυτό ας βοηθήσει και πάλι ο εφημέριος με τα κατάλληλα μέσα.

6. Για το κάθε νήπιο μπορούν να γίνουν δεκτοί ένας ανάδοχος και μια ανάδοχος: και οι δυο όμως στη διάταξη αυτής της ακολουθίας θα αναφέρονται με την λέξη “ανάδοχοι”.

7. Εκτός από όσα γράφτηκαν στα γενικά προλεγόμενα για τον τακτικό λειτουργό (αρ. 11–15), πρέπει να σημειωθούν και τα ακόλουθα:

1) Είναι καθήκον των πνευματικών ποιμένων να προετοιμάζουν τις οικογένειες για το Βάπτισμα των παιδιών τους και να τις βοηθούν στην εκπλήρωση του μορφωτικού έργου που ανέλαβαν. Καθήκον του Επισκόπου είναι να συντονίζει, με την βοήθεια και των διακόνων και των λαϊκών, τις ποιμαντικές αυτές πρωτοβουλίες.

2) Καθήκον επίσης των πνευματικών ποιμένων είναι να συμβάλλουν ώστε κάθε τελετή του Βαπτίσματος να γίνεται με την επιβαλλόμενη αξιοπρέπεια και να είναι προσαρμοσμένη, όσο το δυνατό περισσότερο, στην κατάσταση και στις επιθυμίες των οικογενειών. Όποιος βαπτίζει, ας τελεί την ιερή ακολουθία με προσοχή και θρησκευτική κατάνυξη και ας φροντίζει να είναι ευγενικός και εγκάρδιος με όλους.

Γ. ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

8. Όσον αφορά το χρόνο του Βαπτίσματος, πρέπει να λαβαίνεται υπόψη πριν απ' όλα η σωτηρία του νηπίου, μη τυχόν στερηθεί το ευεργέτημα του ιερού Μυστηρίου. Έπειτα η υγεία της μητέρας, ώστε, αν είναι δυνατό, να μπορεί και η ίδια να παρευρίσκεται. Τέλος, αν δεν κινδυνεύει το μεγαλύτερο συμφέρον του νηπίου, θα λαβαίνονται υπόψη οι ποιμαντικές ανάγκες, δηλαδή ο χρόνος που χρειάζεται για να προετοιμαστούν οι γονείς και να οργανωθεί κατάλληλα η τέλεση, ώστε να εκδηλώνεται όπως πρέπει ο ιερός χαρακτήρας της ακολουθίας.

Γι' αυτό:

1) Αν το νήπιο βρίσκεται σε κίνδυνο θανάτου, πρέπει να βαπτιστεί χωρίς καθυστέρηση, ακόμη και αν οι γονείς δε θέλουν, εκτός αν πρόκειται για νήπιο μη-καθολικών γονέων. Το Βάπτισμα δίδεται όπως καθορίζεται παρακάτω (αρ. 21).

2) Στις άλλες περιπτώσεις, οι γονείς, τουλάχιστον ο ένας από αυτούς, ή όποιος κατέχει τη θέση τους, οφείλουν να συγκατατίθενται στο Βάπτισμα. Για να προετοιμαστεί κατάλληλα η τέλεση του Μυστηρίου, το συντομότερο, και μάλιστα, αν είναι δυνατό, πριν από τη γέννηση του βρέφους, να ειδοποιούν τον εφημέριο για το μελλοντικό Βάπτισμα.

3) Η τέλεση του Βαπτίσματος να γίνεται μέσα στις πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννηση του βρέφους. Αν όμως δεν υπάρχει βεβαιότατη ελπίδα το βαπτισμένο βρέφος να κατηχηθεί στην καθολική πίστη, τότε το Βάπτισμα, σύμφωνα με το ιδιαίτερο τοπικό δίκαιο, να αναβληθεί (βλ. αρ. 25), εξηγώντας την αιτία στους γονείς.

4) Οι εφημέριοι είναι οι αρμόδιοι να καθορίσουν το χρόνο βαπτίσεως των νηπίων εκείνων, για τα οποία υπάρχουν οι παραπάνω συνθήκες, λαβαίνοντας υπόψη τους τις διατάξεις της Συνόδου της Ιεραρχίας.

9. Για να υπογραμμίζεται ο πασχαλινός χαρακτήρας του Βαπτίσματος, συνιστάται το ιερό Μυστήριο να τελείται κατά την Πασχαλινή Αγρυπνία ή ημέρα Κυριακή, κατά την οποία η Εκκλησία τελεί την ανάμνηση της Αναστάσεως. Την Κυριακή το Βάπτισμα μπορεί να τελεστεί ακόμη και κατά την θεία Λειτουργία, ώστε όλη η χριστιανική κοινότητα να παρευρίσκεται, και να φωτίζεται περισσότερο ο εσωτερικός σύνδεσμος Βαπτίσματος και θείας Ευχαριστίας. Αυτό όμως δεν πρέπει να γίνεται πολύ συχνά. Οι διατάξεις της τέλεσης του Βαπτίσματος κατά την Πασχαλινή

Αγρυπνία ή κατά τη θεία Λειτουργία της Κυριακής, περιγράφονται πιο κάτω.

10. Για να φαίνεται καλύτερα ότι το Βάπτισμα είναι Μυστήριο της πίστεως της Εκκλησίας, όπως και της χριστιανικής σύναξης του λαού του Θεού, πρέπει να τελείται κατά κανόνα στον ενοριακό ναό, ο οποίος πρέπει να έχει το δικό του βαπτιστήριο.

11. Ο Επίσκοπος είναι αρμόδιος, αφού ακούσει τη γνώμη του εφημερίου, να επιτρέψει ή να διατάξει την ύπαρξη και άλλου βαπτιστηρίου σε άλλο ναό ή παρεκκλήσιο, μέσα στα όρια της ίδιας ενορίας. Στους χώρους αυτούς, κατά κανόνα, το Βάπτισμα τελείται από τον εφημέριο.

Όταν όμως, λόγω των αποστάσεων ή άλλων αιτιών, ο υποψήφιος να βαπτιστεί δεν μπορεί να πάει ή να μεταφερθεί χωρίς μεγάλη δυσκολία, τότε μπορεί και πρέπει να τελεστεί το Βάπτισμα σε άλλο κοντινότερο ναό, ή παρεκκλήσιο, ή ακόμη και σε άλλο ευπρεπή χώρο, και αφού τηρηθούν όσα προβλέπονται για το χρόνο και τη δομή της τέλεσης (βλ. αρ. 8-9, 15-22).

12. Σε οικίες να μην τελείται το Βάπτισμα, εκτός αν το επιτρέψει ο Επίσκοπος για σοβαρούς λόγους.

13. Στα νοσοκομεία επίσης, αν δεν έχει καθορίσει διαφορετικά ο Επίσκοπος (βλ. αρ. 11), δεν πρέπει να τελείται το Βάπτισμα, παρά μόνο σε περίπτωση ανάγκης ή για άλλο σοβαρό ποιμαντικό λόγο. Πάντοτε όμως πρέπει να ειδοποιείται ο εφημέριος και να προηγείται η κατάλληλη προετοιμασία των γονέων.

14. Κατά την Ακολουθία του θείου Λόγου, καλό είναι να μεταφέρονται τα νήπια σε ξεχωριστό χώρο. Πρέπει όμως να καταβάλλεται προσπάθεια οι μητέρες και οι ανάδοχοι να παρευρίσκονται στην Ακολουθία του θείου Λόγου. Γι' αυτό, την ώρα εκείνη, ας εμπιστεύονται τα παιδιά τους σε άλλες γυναίκες.

Δ. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

α. Διάταξη της Ακολουθίας του Βαπτίσματος όταν τελείται από τον τακτικό λειτουργό του.

15. Είτε πρόκειται για ένα, είτε για μερικά, είτε για πολλά νήπια και δεν υπάρχει κίνδυνος άμεσου θανάτου, ο λειτουργός οφείλει να τελεί όλη την ακολουθία, όπως εδώ περιγράφεται.

16. Η ακολουθία αρχίζει με την *υποδοχή των νηπίων*, με την οποία δηλώνεται η θέληση των γονέων και των αναδόχων και η πρόθεση της Εκκλησίας να τελέσουν το ιερό Μυστήριο του Βαπτίσματος. Αυτό εκφράζεται από τους γονείς και το λειτουργό με τη χάραξη του σημείου του σταυρού στο μέτωπο των νηπίων.

17. Η Ακολουθία του θείου Λόγου αποβλέπει στο να αναθερμάνει την πίστη των γονέων, των αναδόχων και των παρευρισκομένων, πριν από την τέλεση του Μυστηρίου. Με κοινή προσευχή ζητούνται από το Θεό οι καρποί του Βαπτίσματος. Η Ακολουθία αυτή του θείου Λόγου αποτελείται από ένα ή περισσότερα βιβλικά αναγνώσματα, από το κήρυγμα, που το ακολουθούν μερικές στιγμές σιωπής, από την δέηση των πιστών που καταλήγει σ' ένα είδος εξορκισμού, και η οποία εισάγει στην επάλειψη με το έλαιο των κατηχουμένων ή την επίθεση των χεριών.

18. Η *τέλεση του Μυστηρίου*

1) προετοιμάζεται άμεσα:

α) τόσο με την επίσημη προσευχή του ιεουργού, ο οποίος επικαλούμενος το Θεό και κάνοντας ανάμνηση της θείας του οικονομίας, αγιάζει το νερό του Βαπτίσματος ή υπενθυμίζει τον αγιασμό του.

β) όσο και με την απάρνηση του Σατανά και την ομολογία πίστεως από τους γονείς και τους αναδόχους, στην οποία προστίθεται η συνομολογία του ιεουργού και της κοινότητας, καθώς και με την τελευταία ερώτηση προς τους γονείς και τους αναδόχους.

2) Πραγματοποιείται με το λουτρό του νερού, που μπορεί να γίνει με κατάδυση ή επίχυση, ανάλογα με τις τοπικές συνήθειες, και με την επίκληση της Αγίας Τριάδος.

3) Και συμπληρώνεται προπάντων με την χρήση του αγίου Μύρου, με την οποία δηλώνεται η συμμετοχή του πιστού στο βασιλικό ιεράτευμα του Χριστού και η εγγραφή του στο Λαό του Θεού. Κλείνει, τέλος, με τα λειτουργικά σύμβολα του λευκού ενδύματος, της αναμμένης λαμπάδας και του «Εφφαθά».

19. Μετά από προτροπή του ιεουργού, για να εκφραστεί η μελλοντική συμμετοχή του βαπτισμένου στη θεία Ευχαριστία, εμπρός στην αγία Τράπεζα απαγγέλλεται η Κυριακή προσευχή, με την οποία τα τέκνα του Θεού επικαλούνται τον Πατέρα που είναι στους ουρανούς. Έπειτα για να απλωθεί σε όλους η χάρη του Θεού, ευλογούνται οι μητέρες και οι πατέρες, καθώς και όλοι οι παρευρισκόμενοι.

β. Σύνομη διάταξη της Ακολουθίας του Βαπτίσματος

20. Η σύνομη διάταξη της Ακολουθίας του Βαπτίσματος που τελείται από τους κατηχητές³ περιλαμβάνει την τελετή της υποδοχής των νηπίων, την Ακολουθία του θείου Λόγου ή την παραίνεση του λειτουργού και τη δέηση των πιστών. Εμπρός από το βαπτιστήριο ο λειτουργός απαγγέλλει την ευχή με την οποία επικαλείται τη βοήθεια του Θεού και υπενθυμίζει την ιστορία της σωτηρίας σχετικά με το Βάπτισμα. Όταν γίνει το λουτρό του Βαπτίσματος, λέγεται ο κατάλληλος τύπος χωρίς την επάλειψη του Μύρου και όλη η τελετή τελειώνει με τη συνηθισμένη απόλυση. Παραλείπονται λοιπόν ο εξορκισμός με το έλαιο των κατηχουμένων, η επάλειψη με το άγιο Μύρο και το «Εφφαθά».

21. Η σύνομη όμως διάταξη για τη Βάπτιση νηπίου, που βρίσκεται σε κίνδυνο θανάτου, όταν απουσιάζει ο τακτικός λειτουργός, έχει διπλή δομή:

1) Όταν επίκειται θάνατος και ο χρόνος επείγει, ο λειτουργός⁴, παραλείποντας τα άλλα, χύνει νερό, έστω και μη αγιασμένο αλλά φυσικό, στην κεφαλή του νηπίου, λέγοντας το συνηθισμένο τύπο⁵.

2) Αν όμως, σύμφωνα με κάποια φρόνιμη εκτίμηση, υπάρχει χρόνος, συγκεντρώνονται μερικοί πιστοί και αν κάποιος μπορεί να διευθύνει μια σύνομη προσευχή, χρησιμοποιείται τότε η ακόλουθη διάταξη:

³ Βλ. Β' Σύνοδος Βατικανού: Διάταξη για τη θεία Λατρεία, *Sacrosanctum Concilium*, αρ. 68.

⁴ Βλ. Γενικά προλεγόμενα, αρ. 16.

⁵ Βλ. στο ίδιο, αρ. 23.

γίνεται η παραίτηση του λειτουργού και μια σύντομη δέηση των πιστών, η ομολογία πίστεως των γονέων ή ενός αναδόχου και η επίχυση του νερού με τα συνηθισμένα λόγια. Αν όμως οι παρόντες δεν έχουν σχετική μόρφωση, ο λειτουργός, αφού απαγγείλει με δυνατή φωνή το σύμβολο της πίστεως, βαπτίζει σύμφωνα με τη διάταξη που ακολουθείται σε επικείμενο θάνατο.

22. Ακόμα και ο ιερέας και ο διάκονος, σε άμεσο κίνδυνο θανάτου, μπορούν να χρησιμοποιήσουν, αν υπάρχει ανάγκη, τη σύντομη διάταξη. Ο εφημέριος όμως ή άλλος ιερέας που έχει την ίδια αρμοδιότητα, αν έχει στη διάθεσή του το άγιο Μύρο και υπάρχει χρόνος, ας μην παραλείπει, μετά το Βάπτισμα, να μεταδίδει το ιερό Μυστήριο του Χρίσματος, παραλείποντας, αν χρειάζεται, την επάλειψη που προβλέπεται μετά το Βάπτισμα.

Ε. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΑΦΙΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

23. Εκτός από τις προσαρμογές που προβλέπονται από τα γενικά προλεγόμενα (αρ. 30–33), η Ακολουθία του Βαπτίσματος των νηπίων επιδέχεται και άλλες προσαρμογές που πρέπει να καθοριστούν από τις Συνόδους της Ιεραρχίας.

24. Όπως γράφει το ίδιο το “Ρωμαϊκό Τυπικό”, αφήνεται στην κρίση των Συνόδων να καθορίσουν τα εξής:

- 1) Ανάλογα με τις συνήθειες του τόπου, η ερώτηση για το όνομα του νηπίου που βαπτίζεται τίθεται διαφορετικά όταν πρόκειται για όνομα που του έχει ήδη δοθεί και διαφορετικά όταν δίνεται κατά το ίδιο το Βάπτισμα.
- 2) Η επάλειψη με το έλαιο των κατηχουμένων μπορεί να παραλειφθεί (αρ. 50, 87).
- 3) Ο διάλογος για την απάρνηση του Σατανά μπορεί να υπογραμμιστεί και να γίνει πιο έντονος (αρ. 57, 94, 121).
- 4) Αν βαπτίζονται πολλά νήπια μαζί, η επάλειψη με το άγιο Μύρο μπορεί να παραλειφθεί (αρ. 125).
- 5) Η συμβολική πράξη του «Εφφαθά», μπορεί να διατηρηθεί (αρ. 65, 101).

Σημείωση για την Ελληνική μετάφραση, στους αριθμούς 23 και 24: *Η Σύνοδος της Καθολικής Ιεραρχίας της Ελλάδος, υιοθετεί τη Διάταξη ως έχει στο «Ordo Baptismi parvulorum», Editio Typica Altera, δίχως να προσθέσει ή αφαιρέσει ή αλλάξει τίποτα.*

25. Επειδή συμβαίνει σε πολλές επαρχίες οι γονείς να μην είναι ακόμη προετοιμασμένοι για την τέλεση του Βαπτίσματος, ή να ζητούν να βαπτιστούν τα παιδιά τους χωρίς καμιά φροντίδα για τη μετέπειτα χριστιανική τους μόρφωση, και μάλιστα προβλέπεται ότι αυτά θα χάσουν την πίστη τους, και επειδή δε φτάνει να ακούσουν οι γονείς λίγα καλά λόγια κατά την τελετή ή να ερωτηθούν για την πίστη τους, οι Σύνοδοι της Ιεραρχίας, για να βοηθήσουν τους εφημέριους, μπορούν να εκδώσουν ποιμαντικές διατάξεις, με τις οποίες να καθορίζεται ένα μακρύτερο χρονικό διάστημα πριν από την τέλεση του ιερού Μυστηρίου.

26. Αρμοδιότητα του Επισκόπου είναι να κρίνει, στην εκκλησιαστική του επαρχία, αν οι κατηχητές μπορούν να απευθύνουν ελεύθερα το λόγο στους πιστούς, ή αν πρέπει να διαβάζουν ένα γραπτό κείμενο.

ΣΤ. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΑΦΙΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

27. Στις συγκεντρώσεις στις οποίες προετοιμάζονται οι γονείς για το Βάπτισμα των παιδιών, έχει μεγάλη σημασία τα θρησκευτικά μαθήματα να συμπληρώνονται με προσευχές και ιερές ακολουθίες. Για το σκοπό αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα στοιχεία από τη διάταξη του Βαπτίσματος για την Ακολουθία του θείου Λόγου.

28. Όταν το Βάπτισμα των νηπίων τελείται κατά την Πασχαλινή Αγρυπνία, η τελετή γίνεται ως εξής:

1) Πριν από την τελετή της Πασχαλινής Αγρυπνίας, σε κατάλληλο χρόνο και τόπο, γίνεται η ακολουθία της υποδοχής των νηπίων, στο τέλος της οποίας, αφού παραλειφθεί, ανάλογα με την περίπτωση, η Ακολουθία του θείου Λόγου, απαγγέλλεται η ευχή του εξορκισμού και γίνεται η επάλειψη με το έλαιο των κατηχουμένων.

2) Η τέλεση του ιερού Μυστηρίου (αρ. 56-58, 60-63) γίνεται μετά την ευλογία του αγιασμού του νερού, όπως ορίζει η ίδια η διάταξη της Πασχαλινής Αγρυπνίας.

- 3) Παραλείπεται η συνομολογία του λειτουργού και της κοινότητας (αρ. 59), η παράδοση της αναμμένης λαμπάδας (αρ. 64), και η συμβολική πράξη του «Εφφαθά» (αρ. 65).
- 4) Παραλείπεται η απόλυση (αρ. 67-71).

29. Όταν η Βάπτιση τελείται κατά τη θεία Λειτουργία της Κυριακής χρησιμοποιούνται τα κείμενα της λειτουργίας της ημέρας, ενώ κατά τις Κυριακές της περιόδου των Χριστουγέννων και τις Κυριακές «του Έτους», χρησιμοποιούνται τα κείμενα της λειτουργίας του Βαπτίσματος των νηπίων. Η Ακολουθία γίνεται ως εξής:

1) Η ακολουθία υποδοχής του νηπίου (αρ. 33-43) γίνεται στην αρχή της θείας Λειτουργίας, κατά την οποία, επομένως, παραλείπονται ο χαιρετισμός και η πράξη μετανοίας.

2) Στην Ακολουθία του Λόγου:

α) Τα αναγνώσματα λαμβάνονται από τη λειτουργία της Κυριακής. Την περίοδο των Χριστουγέννων και «του Έτους» χρησιμοποιούνται και από εκείνα που προτείνονται στο βιβλίο αναγνωσμάτων για τη θεία Λειτουργία ή σε τούτη τη διάταξη (αρ. 44). Όταν απαγορεύεται η λειτουργία του Βαπτίσματος, ένα από τα αναγνώσματα μπορεί να είναι από τα κείμενα που προβλέπονται για την τέλεση του Βαπτίσματος των νηπίων, με κριτήριο το ποιμαντικό καλό των πιστών και το λειτουργικό χαρακτήρα της ημέρας.

β) Το κήρυγμα πρέπει να βασίζεται στο βιβλικό ανάγνωσμα, αλλά να είναι προσαρμοσμένο και στο Βάπτισμα που τελείται.

γ) Το «Πιστεύω» δεν απαγγέλλεται, επειδή αντί αυτού γίνεται η ομολογία πίστεως από όλη τη χριστιανική κοινότητα πριν από το Βάπτισμα.

δ) Την δέηση των πιστών την παίρνουμε από τη διάταξη του Βαπτίσματος (αρ. 47-48, 217-220). Στο τέλος, όμως, πριν από τις ικεσίες των Αγίων, ο ιερέας προσθέτει δεήσεις για την παγκόσμια Εκκλησία και τις ανάγκες του κόσμου.

3) Η τελετή του Βαπτίσματος συνεχίζεται με την ευχή του εξορκισμού, την επάλειψη και τα υπόλοιπα που περιγράφονται στη διάταξη (αρ. 49-66).

4) Όταν τελειώσει η τελετή του Βαπτίσματος, η θεία Λειτουργία συνεχίζεται ως συνήθως, με την προσφορά.

5) Για να δώσει την ευλογία στο τέλος της θείας Λειτουργίας, ο ιερέας μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα από τους τύπους που προτείνονται στην Ακολουθία του Βαπτίσματος (αρ. 70, 247-249).

30. Κατά τις καθημερινές ημέρες εντός της εβδομάδας, όταν το Βάπτισμα τελείται κατά τη θεία Λειτουργία, η Ακολουθία γενικά είναι η

ίδια όπως την Κυριακή. Στην Ακολουθία όμως του θείου Λόγου, για αναγνώσματα μπορεί ο λειτουργός να χρησιμοποιήσει απ' αυτά που προτείνονται στην Ακολουθία του Βαπτίσματος (αρ. 44, 186-215).

31. Σύμφωνα με τον κανόνα που αναφέρουν τα γενικά προλεγόμενα (αρ. 34), ο λειτουργός, στην ιερή Ακολουθία, μπορεί να κάνει ορισμένες προσαρμογές που απαιτούνται από τις ίδιες τις περιστάσεις, όπως οι παρακάτω:

1) Αν η μητέρα του νηπίου πέθανε στον τοκετό, αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αρχική προτροπή (αρ.36), στη δέηση των πιστών (αρ. 47, 217-220) και στην τελική ευλογία (αρ. 70, 247-248).

2) Στο διάλογο με τους γονείς (αρ. 37-38, 76-77) λαβαίνεται υπόψη η απάντησή τους. Αν δεν πουν: «**Το Βάπτισμα**» αλλά «**Την πίστη**» ή «**Τη χάρη του Χριστού**» ή «**Την είσοδο στην Εκκλησία**» ή «**Την αιώνια ζωή**», ο λειτουργός δεν πρέπει να αρχίσει με τα λόγια: **Ζητώντας το Βάπτισμα**, αλλά ανάλογα με την απάντηση: «**Ζητώντας την πίστη**» ή «**Ζητώντας τη χάρη του Χριστού**», κ.λ.π.

3) Η ακολουθία υποδοχής, η οποία συντάχθηκε μόνο για την περίπτωση νηπίου βαπτισμένου σε κίνδυνο θανάτου (αρ. 165-185), μπορεί να προσαρμοστεί και σε άλλες ανάγκες, όπως π.χ. στην περίπτωση που το παιδί βαπτίστηκε κατά την περίοδο αντιθρησκευτικού διωγμού ή προσωρινής διάστασης μεταξύ των γονέων.